

Блокираним сматрам оно друштво у коме су потребе за променама очигледне не само већини грађана већ већини стручних посматрача – али у којима урођени конзервативизам, постојећи интереси, или обоје спречавају увођење неопходних реформи. Што су препреке веће, то је да би значајне реформе постале могуће потребна јача свест о кризи.

Узимајући у обзир ове параметре о којима је говорио Ентони Гиденс, без великих теоријских недоумица можемо јасно утврдити да ми живимо у блокираном друштву у коме све више сазрева друштвена и политичка свест о дубини и далекосежности наше укупне социјалне и друштвене кризе. Само још свеprisутни и „свеспасавајући“ политички маркетинг владајућих структура остаје последње и све немоћније упориште у одбрани власти која се све више увлачи у љуштуру своје самодовољности и самообмањивања. Међутим, чињенице живота су неумољиве. Свест о дубини и раширености кризе не само да јача, она постаје основно осећање у нашем друштву. Ко то не види, или не жели да види, тај ће и даље остати заробљеник својих политичких опсена и самообмана, којих иначе имамо у изобиљу.

Узимајући у обзир ове параметре о којима је говорио Ентони Гиденс, без великих теоријских недоумица можемо јасно утврдити да ми живимо у блокираном друштву у коме све више сазрева друштвена и политичка свест о дубини и далекосежности наше укупне социјалне и друштвене кризе.

Везаност за одбрану властодржачких позиција и својеврсни идеолошки конформизам могу бити неки од важнијих чинилаца у спречавању сазревања свести о раширености и дубини кризе. Међутим, одлучујући су постојећи интереси – економски, финансијски и политички, које тако упорно брани доминантна политичко-економска олигархија која је успоставила својеврсну владавину картела и политичких лобија и котерија.

Основно питање је како нарастајућу свест о кризи претворити у ефективно политичко становиште о неопходности дубоких друштвених промена. Још је већа енигма ко су могући актери ових промена. Јасно је да ове политичке структуре које су већ двадесет година на нашој политичкој сцени играју своју гротескну политичку представу без реалних изгледа да промене било шта у постојећем односу политичких снага. Наступила

је потпуна немогућност да се појави нова генерација политичке елите која ће имати јасну концепцију промена, не носећи при томе оптерећење протеклих политичких дешавања. На том путу артикулације изазова дубоке социјалне кризе постоје многе озбиљне политичке и социјалне препреке.

Очигледно је да је радикална промена политичког система ургентна, али се она одлаже већ готово десет година, јер би њено спровођење довело до разбијања партијских монопола, успостављене владавине партитократије и формираних економско-политичких центара моћи и тако би угрозила постојећу концентрацију моћи. Промене у вођењу економске политике, у којој одлучујућу улогу имају идеолози неолиберализма и тајкуни који су осведочени предатори транзиције и пљачкашке приватизације, нису могуће без дубоких промена политичког система, децентрализације одлучивања, промене изборног закона и укидања бланко оставки. Све су то неопходне претпоставке за стварање услова да се свест о кризи тако политички артикулише да не остане заробљена у својој немоћи и неспособности да се изађе из затвореног круга постојеће политичке елите која је исцрпла сваку могућност да ствара нове идеје о изласку из кризе.

Светозар Марковић је још крајем 19. века записао: „Потпуна апатија за све што непосредно не засеца у добијање насушног хлеба то је карактеристика данашњег народа у Србији.“ Он је то назвао живо труљење које и ми данас можемо готово да опипамо.

То драстично осиромашење, а самим тим и дубока социјална деградација најбоље се оцртава у томе да људи све чешће траже кору хлеба, говорећи без икаквог зазора да су гладни.

У самом средишту наше дубоке социјалне кризе је растуће сиромаштво и урушавање свих елемената друштвене солидарности и социјалне одговорности. То драстично осиромашење, а самим тим и дубока социјална деградација најбоље се оцртава у томе да људи све чешће траже кору хлеба, говорећи без икаквог зазора да су гладни. Признање постојања глади и ендемског сиромаштва је врхунац свести о кризи. У нашој традицији је дуго постојала утешна реченица да је Србија толико богата земља да у њој не може бити гладних. У то више нико не верује и у Србији глад постаје свакодневни пратилац живота наших грађана. Створен је посебан слој сиротиње неспособан да прекорачи тај заковани праг сиромаштва и социјалног незнања.

Иво Андрић је у Знаковима поред пута на себи својствен начин описао тај невесели свет сиромаштва. „О тој беди мислим ових дана. О беди која савија кичму, успорава корак, гаси глас, хвата се човеку за очи као невидљива, лепљива паучина, неповратно и непоправљиво меси човека и дотерује га све према неком свом непознатом моделу, стеже око њега своје границе као невидљиву омчу, одваја га заувек од благостања и радости, тако да му доцније ништа не може помоћи, ни новац, ни најповољнија промена животних услова, јер није више способан да их промени. Кад људи једног краја или једне класу огрезну у тој беди, животни сокови престају да притичу до њихових тела, и тада и оно што је остало од снаге и живота у њима почиње да сахне и чили у неосетном спором процесу од којег се ипак не умире, него трза из нараштаја у нараштај, у постојању које је наличје живота. (Јер оно што је најболније у судбини човека за кога се каже да га је беда убила, то је чињеница да он такав, убијен, дуго живи и јако се множи). Кад беда продре у мисли, у говор, у схватање, у обичаје, и свако се помири са њом као са сталним и правим обликом постојања, и заволи га као што се иначе живот воли, кад постане навика, понос и нека врста јадне и наопаке религије, кад расточи и прожме човека до последње ћелије и тако освоји и пороби не само њега него и оне који се још нису родили.“

Историја нам сведочи о томе да овакав степен сиромаштва често може бити основа за неконтролисану провалу насиља и формирања друштвене ситуације у којој се оглашавају социјално декласиране и маргинализоване масе, а то може бити увод у поништавање и самог демократског система.

Ми смо сада ушли у период „мртвог и дугог трајања“ беде која руши и разара све елементарне цивилизацијске претпоставке пристојног и достојанственог живота. То питање ендемске беде сада је све више у средишту наше свести о кризи, и без јасне артикулације тог питања не може се створити разрађена и делотворна визија о нужности промена у друштву. Јер друштво оковано сиромаштвом и растућом бедом у правом смислу те речи је блокирано друштво затворено у тегобни свет пуког преживљавања.

Речитије од свега је једно сведочење о резултатима наше транзиције. „Две деценије борбе и транзиције да бисмо дошли тамо одакле смо пошли, али огољени, осиромашени и старији, јер су нам скакавци појели две деценије“. На који начин се актуелна власт суочава са нараслом бедом и све већим социјалним незадовољством можемо видети и из изјаве министра трговине Слободана Милосављевића: „Не мислим да је храна јефтина, али је широко доступна.“

Ово је сведочанство до које мере се не схвата погубност беде која се шири као социјална епидемија. Историја нам сведочи о томе да овакав степен сиромаштва често може бити основа за неконтролисану провалу насиља и формирања друштвене ситуације у којој се оглашавају социјално декласиране и маргинализоване масе, а то може бити увод у поништавање и самог демократског система. „Незадовољство је као звер, немоћна кад се роди, страшна кад ојача.“ Има ли у нашем друштву икога које је спреман да чује ово упозорење Меше Селимовића и прихвати да је нарасла свест о кризи један од предуслова за корените промене у овом друштву. Више није довољно да државни званичници понављају да су они свесни да народ тешко живи, дошло је време да се предузму одлучни кораци да се Србија извуче из растуће каљуге сиромаштва и ендемске беде, једино на тај начин ће она престати да буде блокирано друштво.